

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ

ของประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกายภาพ

ของเมืองท่องเที่ยวในชนบท : กรณีศึกษาเมืองปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Relationship between Attitudes

of Local People and Tourists and Physical Changes of a Rural Tourism Town :
The Case Study of Pai, Maehongson Province

อาจารย์โอสสาร เจริญชัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองท่องเที่ยวในชนบทและศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติข้างต้น เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทางอนุรักษ์ลักษณะท้องถิ่นให้กับเมืองท่องเที่ยวประเภทนี้ โดยเลือกเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็กทางตอนเหนือของประเทศไทยคือเมืองปายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นกรณีศึกษา

การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลักส่วนที่หนึ่งจะเป็นการวัดทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง ผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกขอให้ให้คะแนนความชอบกับชุดของภาพลายเส้นที่จำลองการเปลี่ยนแปลงกายภาพในเรื่องรูปแบบและความหนาแน่นของอาคารในบริเวณสำคัญของเมือง ส่วนที่สองจะเป็นการเก็บข้อมูลในเรื่องลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่พวกเขามีต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติโดยรวมของประชาชนท้องถิ่นค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกับนักท่องเที่ยว คืออยากให้เห็นเมืองมีลักษณะท้องถิ่นอยู่ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าประชาชนท้องถิ่นมีแนวโน้มยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่านักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยหลายๆ ตัวของทั้งประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง ในกรณีของประชาชนท้องถิ่น ปัจจัยที่ว่ามีได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ฯลฯ ในกรณีของนักท่องเที่ยว ปัจจัยที่ว่ามีได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อายุ ฯลฯ จากผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้นทำให้สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาและอนุรักษ์เมืองได้ว่า เมืองควรจะต้องมีการพัฒนาต่อไปพร้อมกับการรักษาลักษณะท้องถิ่น โดยจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่ยอมรับได้ของทั้งประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

Abstract

The study examined the relationships between attitudes of local people and tourists towards the physical changes of a rural tourism town and also factors that may be related to the attitudes in order to propose guidelines for conservation of the local characteristics of the town. A case study was conducted in a small tourism town in the northern part of Thailand, Pai, in Maehongson province.

A questionnaire interview was used to gather data. The questionnaire consisted mainly of 2 parts. The first part measured the attitudes towards the physical changes of the town. Respondents were asked to rate their preference on set of line drawing depicting physical changes in building styles, height, and density, in significant area of the town. The second part collected the respondents personal characteristics that may be related to their preference towards the physical changes.

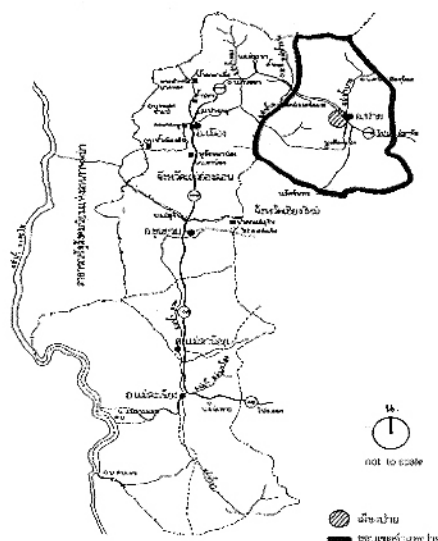
The data analysis revealed that the overall attitudes towards physical changes of the town were similar in some ways between the local people and the tourists. Both groups preferred to see the local characteristics of the town over changes for more modernized, more dense built-up areas. When examining in more details, it was found that local people, to a certain degree, were susceptible to physical changes than the tourists. In addition, several factors were found to be related to the attitudes towards the physical changes of the town. For local people, these factors were ; education, income, etc. For tourists, these factors were ; knowledge about eco-tourism, age, etc. A guideline for development and conservation of parts of the town in order to guide development while conserving local characteristics of town within the acceptable ranges for local people as well as tourists were recommended.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมเชิงมนุษยสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา และการเรียนรู้ (หม่อมหลวง ดุ้ย ชุมสาย ณ อยุธยา, 2518) แต่การท่องเที่ยวก็มีทั้งคุณและโทษ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งผลิตสินค้า ตามปกติสินค้ามักจะถูกส่งไปยังผู้บริโภคโดยผู้บริโภคไม่มีโอกาสได้พบเห็นหรือรู้จักกับผู้ผลิตสินค้าเลย แต่สินค้าการท่องเที่ยวได้ถูกส่งไปยังผู้บริโภคเพราะส่งไปไม่ได้ เช่น ชายหาด ภูเขา โบราณสถาน ฯลฯ ผู้บริโภคจะต้องเดินทางเข้ามายังแหล่งผลิตสินค้านั้นๆเอง ทำให้ผู้บริโภคคือนักท่องเที่ยวกับผู้ผลิตคือเจ้าถิ่นต้องเผชิญหน้ากัน (Face to face contact) มีการพูดจาและรู้จักกัน เป็นผลทำให้ท้องถิ่นนั้นๆเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองตลอดจนสภาพแวดล้อม ศิลปะและประเพณีต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2525) สภาพความเป็นจริงในเมืองท่องเที่ยวส่วนใหญ่โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวในชนบทมักมีความขัดแย้งในเรื่องความชอบของประชาชนท้องถิ่นและ นักท่องเที่ยว กล่าวคือนักท่องเที่ยวที่ตั้งใจมาเที่ยวเมืองในชนบทเช่นนี้ส่วนใหญ่มาเพราะอยากจะเห็นบรรยากาศของความเป็นชนบทแท้ๆ แต่ประชาชนท้องถิ่นมักจะอยากให้บ้านเมืองของตัวเองดูทันสมัยตามอย่างเมืองใหญ่ๆ เพื่อที่จะได้ดูมีหน้ามีตา ความขัดแย้งในเรื่องความชอบของคน 2 กลุ่มนี้มักจะก่อให้เกิดปัญหาแก่เมืองในระยะยาว กล่าวคือสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเมืองที่ห่างไกลเช่นนี้ก็คือความเป็นชนบทที่ยังบริสุทธิ์อยู่ แต่คนในเมืองเองกลับไม่เห็นคุณค่าและหันไปนิยมความทันสมัยทำลายสภาพแวดล้อมพื้นเมืองแล้วสร้างสิ่งแวดล้อมแบบใหม่ขึ้นมาแทนที่ ลักษณะพื้นเมืองเป็นสิ่งสำคัญเพราะมันบอกถึงความเป็นมาของเมืองและผู้คนในเมือง การคงลักษณะเฉพาะถิ่นไว้จะเป็นการทำให้คน ในเมืองตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองมีอยู่และนำไปสู่ความรู้สึกภูมิใจในบ้านเกิดของตัวเองเอกลักษณ์พื้นเมืองนอกจากจะสร้างความภูมิใจให้กับคนในเมืองแล้วยังเป็นสิ่งดึงดูดให้คนภายนอกอยากจะเข้ามาสัมผัส ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับคนในเมืองในระยะยาว ดังนั้นการวิจัยนี้จึงถูกจัดทำขึ้น เพื่อที่จะหาแนวทางอนุรักษ์ลักษณะท้องถิ่นของเมืองท่องเที่ยวในชนบทเอาไว้ก่อนที่จะถูกทำลายจนหมดไป

2. รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษา

ปาย อยู่ในเขต ต.เวียงใต้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน เป็นเมืองเล็กๆ ทางตอนบนของจังหวัด ตั้งอยู่ระหว่าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ กับ อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน มีสภาพเหมือนประตูของการติดต่อทางถนนจาก จ.เชียงใหม่ เข้ามาสู่ จ.แม่ฮ่องสอน โดยการใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 (ดูแผนที่ 1-2) คนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในเมืองนี้ส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายไทใหญ่หรือไต โดยอพยพมาจากรัฐฉานในประเทศพม่า คนไทใหญ่เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่นับพันๆ ปี (ปาริชาติ เรื่องพิเศษ, 2542, หน้า 26) โดยมีประเพณีและการดำเนินชีวิตที่มีรากฐานมาจากคำสอนในศาสนาพุทธ พวกเขาจะยึดมั่นในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด กิจกรรมทางวัฒนธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อค่านิยม และความศรัทธาในพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น ปายมีบทบาทด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างชัดเจนคือเป็นเมืองบริการการท่องเที่ยวซึ่งได้รับความนิยมมากที่สุดในเมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องด้วยตำแหน่งที่ตั้งของเมืองตั้งอยู่ท่ามกลางแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและวัฒนธรรมหลายแห่งที่น่าสนใจของอำเภอปาย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเด่นทางธรรมชาติในเขต อ.ปางมะผ้าด้วย (ดูแผนที่ 3) หน้าที่ของเมืองในปัจจุบันคือเป็นแหล่งที่พักแรม กินอาหาร และเป็นที่ให้บริการความสะดวกด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบเมือง นอกจากนั้นตัวเมืองปายเองก็มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเป็นเมืองพักผ่อนและมีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ได้แก่ บ้านเรือนแบบพื้นถิ่นที่พบเห็นได้ทั่วไปเกือบทั้งเมือง วัดวาอารามในศิลปะไทใหญ่ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติบริเวณริมแม่น้ำปาย (ดูภาพที่ 1-6) บรรยากาศโดยรวมของเมืองยังคงมีลักษณะ (Character) ของชนบทอยู่ค่อนข้างชัดเจนดังจะเห็นได้จากที่ยังมีอาคารแบบพื้นบ้านอยู่เป็นจำนวนมากและมีสภาพอาคารหนาแน่นเบาบางเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยพบว่าบางบริเวณของเมืองมีอาคารหนาตาสมัยใหม่เกิดขึ้นมา เริ่มมีการติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายประกอบกิจการค้าในรูปแบบใหม่ๆ อย่างที่เห็นได้ตามเมืองใหญ่ๆ และบางย่านเริ่มมีอาคารหนาแน่นมากขึ้น (ดูภาพที่ 7-9) การเปลี่ยนแปลงนี้อาจไม่ได้ทำให้บทบาทการเป็นเมืองบริการการท่องเที่ยวนั้นลดลง แต่มันเป็นสัญญาณที่บอกให้รู้ว่าเมืองนี้กำลังเริ่มมีปัญหาการทำลายลักษณะ (Character) พื้นเมืองเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นจึงพิจารณาเลือกเมืองปายนี้เป็นการศึกษาเพื่อที่จะได้จัดหาแนวทางอนุรักษ์ลักษณะพื้นเมืองไว้ก่อนที่มันจะหายไป

แผนที่ 1 ที่ตั้งของเมืองปาย เมื่อมองในระดับจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนที่ 2 ที่ตั้งของเมืองปาย เมื่อมองในระดับอำเภอปาย

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

แผนที่ 3 ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่โดยรอบและใกล้เคียงกับเมืองปาย

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, การศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2537), 107.

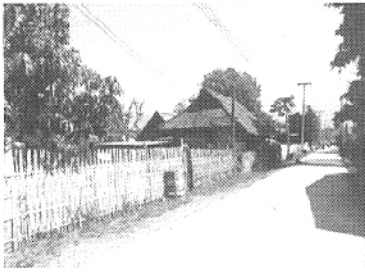
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาทัศนคติที่ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆของประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง
3. นำผลการศึกษาข้างต้นมาเป็นพื้นฐานในการหาแนวทางอนุรักษ์ลักษณะท้องถิ่นให้กับเมือง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เป้าหมายของการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้มีจุดประสงค์สำคัญซึ่งต้องการวัดความชอบที่ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง เพื่อจะดูว่าความชอบของคน 2 กลุ่มนี้สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง โดยจะใช้วิธีการจำลองการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพของเมืองขึ้นมาให้คน 2 กลุ่มนี้ได้เห็นภาพ แล้วให้พวกเขาให้คะแนนความชอบกับสภาพ

ภาพที่ 1 บ้านพักอาศัยแบบพื้นถิ่น
ย่านกลางใจเมือง

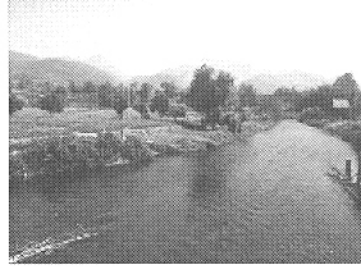
ภาพที่ 2 อาคารพาณิชย์-พักอาศัย
แบบพื้นเมืองในย่านตลาด

ภาพที่ 3 ร้านอาหารที่ดัดแปลงมา
จากบ้านพื้นถิ่น

ภาพที่ 4 วัดป่าขาม

ภาพที่ 5 ธรรมชาติริมแม่น้ำปาย

ภาพที่ 6 หุ่นกระเทียมริมแม่น้ำปาย

ภาพที่ 7 อาคารสมัยใหม่บริเวณ
ทางเข้าเมือง

ภาพที่ 8 สถาปัตยกรรมที่เริ่ม
หนาแน่นขึ้นในบางย่าน

ภาพที่ 9 ป้ายรูปแบบใหม่ๆ ที่กำลัง
เกิดขึ้นในเมือง

ภาพที่ 10 บริเวณริมแม่น้ำปาย

ภาพที่ 11 ย่านเกสต์เฮาส์-ร้านอาหาร
บนถนนชัยสงคราม

ภาพที่ 12 บริเวณตลาดเช้า-ตลาดเย็น
บนถนนรังสิยานนท์

ภาพที่ 13 บริเวณทางเข้าเมืองเมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 14 อุปกรณ์ตกแต่งถนนบางส่วนในเมือง

กายภาพที่ได้เห็นนั้น นอกจากนั้นจะมีการเก็บข้อมูลในเรื่องปัจจัยต่างๆ ของคน 2 กลุ่มนี้ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความชอบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ดูรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่พัวพันกับความชอบด้วย

4.2 ตัวแปรของการวิจัย

การกำหนดตัวแปรที่จะทำการศึกษาในการวิจัยนี้ใช้เกณฑ์การจำแนกตัวแปรโดยพิจารณาถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเชิงเหตุและผล ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables)

4.2.1 ในกรณีของประชาชนท้องถิ่น

ตัวแปรอิสระที่จะทำการศึกษาสำหรับคนกลุ่มนี้คือความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเมือง ได้แก่ ถิ่นกำเนิด ภูมิภาคที่เกิด (กรณีไม่ได้เกิดในเมืองนี้) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเมือง กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ในเมือง ความผูกพันกับวัฒนธรรมพื้นเมือง การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรท้องถิ่นในเมือง การติดตามข่าวสารกิจกรรมพัฒนาเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเมือง ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาอาชีพ ระดับรายได้ การติดตามข่าวสารนอกเมือง ประสบการณ์การท่องเที่ยวนอกเมือง ความสนใจส่วนตัว และมุมมองต่อการพัฒนา ตัวแปรตามคือทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

4.2.2 ในกรณีของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรอิสระที่จะทำการศึกษาสำหรับคนกลุ่มนี้คือพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว ระยะเวลาที่คาดว่าจะพักอยู่ในเมือง ระยะเวลาที่พักอยู่ในเมือง จุดประสงค์ในการมา และประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาคที่มีภูมิลำเนาอยู่ (กรณีนักท่องเที่ยวชาวไทย) ทวีปที่มีภูมิลำเนาอยู่ (กรณีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ) การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/องค์กรด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความสนใจส่วนตัว และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตัวแปรตามคือ ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น (คนท้องถิ่น ผู้บริหารเมือง และนักวิชาชีพท้องถิ่น) นักท่องเที่ยว (ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ) และนักวิชาชีพส่วนกลาง โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 444 คน ซึ่งแบ่งเป็นคนท้องถิ่น 230 คน ผู้บริหารเมือง 18 คน นักวิชา

ชีพท้องถิ่น 3 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย 30 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 125 คน และนักวิชาชีพส่วนกลาง 38 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกันไปตามประเภทของประชากร ประชากรบางประเภทจะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) แต่บางประเภทก็จะเลือกแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยพิจารณาจากความสะดวกในการเก็บข้อมูล ความเหมาะสมกับเวลา กำลังคน และงบประมาณ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้คือ แบบสอบถาม โดยมีประเด็นหลักที่จะทำการเก็บข้อมูลคือ

- 1) ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง
- 2) ปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

4.4.1 รูปแบบของคำถามและคำตอบ

รูปแบบของคำถามและคำตอบในแบบสอบถามจะพิจารณาแยกตามประเด็นหลักที่จะทำการเก็บข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประเด็นหลักในเรื่องทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง รูปแบบของคำถามในประเด็นนี้กำหนดให้เป็นแบบรูปภาพ (Pictorial Form) โดยมีรูปแบบของคำตอบเป็นแบบประเมินค่า (Rating) เพื่อให้ผู้ตอบให้คะแนนความชอบต่อภาพแต่ละภาพ

2) ประเด็นหลักในเรื่องปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง รูปแบบของคำถามในประเด็นนี้กำหนดให้มี 2 รูปแบบใช้ควบคู่กันไป ได้แก่ - รูปแบบคำถามแบบปลายปิด (Close-end Questions) โดยมีรูปแบบของคำตอบคือแบบเลือกตอบได้ตัวเลือกเดียว แบบเลือกตอบได้หลายตัวเลือก และแบบประเมินค่า - รูปแบบคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Questions) โดยมีรูปแบบของคำตอบคือแบบเติมคำ

4.4.2 แบบวัดทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง แบบวัดทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมืองมีขั้นตอนและรายละเอียดในการสร้างดังต่อไปนี้

4.4.2.1 การกำหนดประเด็น (Dimensions) ที่จะใช้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสภาพกายภาพเมือง โดยประเด็นที่ว่าจะได้มาจาก

- 1) การสัมภาษณ์คนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว (Face-to-Face Interview) โดยจะทำการสัมภาษณ์ในเรื่อง

สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น

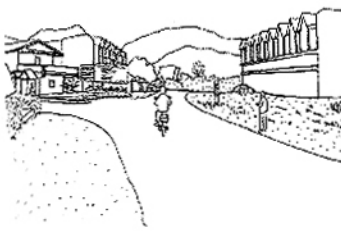

สถาปัตยกรรมแบบผสม

สถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่

ภาพที่ 15 ชุดภาพลายเส้นจำลองการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมบริเวณตลาดเช้า-ตลาดเย็นบนถนนรังสิยานนท์

สภาพอาคารหนาแน่นต่ำ

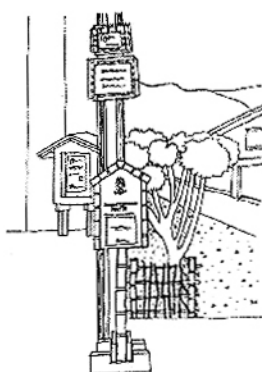

สภาพอาคารหนาแน่นปานกลาง

สภาพอาคารหนาแน่นสูง

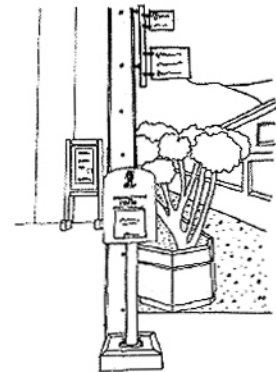
ภาพที่ 16 ชุดภาพลายเส้นจำลองการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นอาคารบริเวณทางเข้าเมืองเมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่

แบบพื้นถิ่น

แบบผสม

แบบสมัยใหม่

ภาพที่ 17 ชุดภาพลายเส้นจำลองการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอุปกรณ์ตกแต่งถนนในเมือง

- บรรยายภาพหรือลักษณะเฉพาะ (Character) ของเมือง
 - องค์ประกอบที่ส่งเสริมลักษณะเฉพาะ (Character) ของเมือง
 - องค์ประกอบที่ทำลายลักษณะเฉพาะ (Character) ของเมือง
- 2) การวิเคราะห์จากองค์ประกอบโดยทั่วๆ ไปของเมือง ผลจากการสัมภาษณ์ (Face-to-Face Interview) และการวิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง สรุปได้ว่ารูปแบบของอาคาร /สถาปัตยกรรม (Architectural Style) และ สภาพความหนาแน่นของอาคาร (Buildings Density)

คือประเด็น (Dimensions) ในการแสดงถึงความแตกต่างของสภาพกายภาพเมือง

4.4.2.2 การหาบริเวณสำคัญของเมือง การวัดทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมืองจะใช้วิธีการจำลองการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพขึ้นมาซึ่งเป็นไปได้ยากที่จะทำทั้งเมือง ดังนั้นจึงเลือกเฉพาะบริเวณสำคัญที่เป็นตัวแทนของเมืองหรือบริเวณที่เป็นจุดวิกฤต คือมีโอกาสเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ค่อนข้างมากมาจำลองการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้ได้จาก

1) การสัมภาษณ์คนท้องถิ่น (Projective Mapping) โดยมีหัวข้อคำถามคือ

- ให้อธิบายถึงบริเวณสำคัญของเมือง
- ให้อธิบายถึงจุดที่จะถ่ายรูปบริเวณสำคัญดังกล่าวอย่างชัดเจน

2) การวิเคราะห์จากสภาพความเป็นจริงของเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ไป

ผลจากการทำ Projective Mapping และการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ไป ทำให้สรุปได้ว่า บริเวณสำคัญหรือบริเวณวิกฤตของเมืองปายแห่งนี้ ได้แก่ บริเวณริมแม่น้ำปาย (พื้นที่ธรรมชาติของเมือง) ย่านเกสท์เฮาส์-ร้านอาหารบนถนนชัยสงคราม (พื้นที่ให้บริการนักท่องเที่ยว) บริเวณตลาดเช้า-ตลาดเย็นบนถนนรังสิยานนท์ (ย่านการค้าของเมือง) และ บริเวณทางเข้าเมืองเมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ (ทางเข้าหลักของเมือง) (ดูภาพที่ 10-13)

หมายเหตุ : ในเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ไปนั้น นอกจากอาคารบ้านเรือนแล้ว อุปกรณ์ตกแต่งถนน (Street Furniture) ก็เป็นองค์ประกอบของเมืองอีกอย่างหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจนและรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง รูปแบบ ดังนั้นในการวิจัยนี้จะจำลองการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ตกแต่งถนนในเมืองด้วยโดยจะเน้นในเรื่องของรูปแบบ (ดูรูปอุปกรณ์ตกแต่งถนนของเมืองปายในปัจจุบันภาพที่ 14)

4.4.2.3 การจำลองการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพเมือง

การจำลองการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพในแต่ละบริเวณสำคัญของเมืองและอุปกรณ์ตกแต่งถนนในเมืองจะใช้ภาพลายเส้น (Line Drawings) ในการจำลอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การจำลองการเปลี่ยนแปลงแต่ละบริเวณสำคัญของเมือง โดยแบ่งเป็น

- การเปลี่ยนแปลงในเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยในแต่ละบริเวณจะประกอบด้วยภาพลายเส้น 3 ภาพที่ถูกจำลองให้มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งจะแบ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่นแบบสมัยใหม่และแบบผสม การที่สถาปัตยกรรมมีรูปแบบต่างกันก็เพราะมีองค์ประกอบที่ต่างกันซึ่ง Henry Sanoff (1978, pp. 127-128) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง : โดยการกำหนดรูปแบบอาคารที่เหมาะสมให้กับเมืองว่า การออกแบบอาคารที่จะเกิดขึ้นในเมืองต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมคือ ความสูงอาคาร สัดส่วนอาคาร สัดส่วนของช่องเปิดด้านหน้า จังหวะของรูปด้านหน้า จังหวะของที่ว่างระหว่างอาคาร รูปทรงหลังคา วัสดุก่อสร้าง/พื้นผิว/สี/รายละเอียด ทิศทางของรูปด้าน มาตรฐานระหว่างอาคารกับ

ตัวคน ความต่อเนื่องของอาคารเมื่อมองจากถนน และระยะถอยร่นของอาคารจากแนวนอน โดยในการวิจัยนี้จะเลือกใช้องค์ประกอบในเรื่อง สัดส่วนของช่องเปิดด้านหน้า จังหวะของรูปด้านหน้า และ รูปทรงหลังคา ในการทำให้สถาปัตยกรรมมีรูปแบบต่างกัน ด้วยเหตุผลที่ว่า 3 องค์ประกอบนี้ค่อนข้างสะดวกและง่ายต่อการทำให้ต่างกัน และมองเห็นความแตกต่างได้ค่อนข้างชัดเจนในมุมมองของภาพทัศนียภาพ (Perspective) (ดูภาพที่ 15)

- การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความหนาแน่นของอาคาร โดยในแต่ละบริเวณจะประกอบด้วยภาพลายเส้น 3 ภาพที่ถูกจำลองให้มีสภาพความหนาแน่นของอาคารแตกต่างกัน ซึ่งแบ่งเป็นสภาพอาคารหนาแน่นต่ำ หนาแน่นปานกลางและหนาแน่นสูง โดยเมื่อวิเคราะห์ในมุมมองของคนทั่วไปเมื่อพูดถึงความหนาแน่นของอาคารว่าบริเวณนั้นๆ มีความหนาแน่นของอาคารต่ำหรือสูง คนทั่วไปน่าจะนึกถึงจำนวนหรือความมากมายของอาคารและความสูงของอาคารมาเป็นอันดับต้นๆ ดังนั้นจึงเลือกใช้องค์ประกอบในเรื่อง จำนวนและความสูงของอาคาร ในการทำให้บริเวณสำคัญของเมือง มีสภาพอาคารหนาแน่นต่างกัน (ดูภาพที่ 16)

2) การจำลองการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ตกแต่งถนนในเมือง โดยจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของรูปแบบ ซึ่งจะแบ่งเป็นอุปกรณ์ตกแต่งถนนแบบพื้นถิ่น แบบสมัยใหม่และแบบผสม การที่อุปกรณ์ตกแต่งถนนจะมีรูปแบบต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น ขนาด วัสดุ สี สัน รูปทรง มาตรฐานเมื่อเทียบกับคน ฯลฯ แต่การวิจัยนี้เลือกใช้เฉพาะปัจจัยเรื่องวัสดุและรูปทรงในการทำให้อุปกรณ์ตกแต่งถนนมีรูปแบบต่างกัน ด้วยเหตุผลคือ 2 ปัจจัยนี้ค่อนข้างสะดวกและง่ายต่อการสร้างความแตกต่างและยังเป็นสิ่งที่เห็นภาพได้ชัดเจน (ดูภาพที่ 17)

4.4.2.4 การวัดทัศนคติ การวัดทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพเมืองจะใช้วิธีให้ผู้ถูกวัดให้คะแนนความชอบต่อภาพลายเส้นที่จำลองขึ้นแต่ละภาพ โดยทำการสร้างมาตราวัดทัศนคติ (ระดับความชอบ) กำกับอยู่ที่ภาพลายเส้นแต่ละภาพ มาตรวัดนี้จะประกอบด้วยค่าคะแนนที่เป็นตัวแทนของระดับความชอบ 5 ระดับ ได้แก่ -2 หมายถึง ไม่ชอบมาก -1 หมายถึง ไม่ชอบ 0 หมายถึง เฉยๆ 1 หมายถึง ชอบ และ 2 หมายถึง ชอบมาก ตามลำดับ คะแนนที่ผู้ถูกวัดทัศนคติให้กับภาพแต่ละภาพจะบอกให้ทราบว่าเขารู้สึกชอบหรือไม่ชอบภาพนั้นๆ มาก-น้อยแค่ไหน

หมายเหตุ : 1. เหตุที่การวิจัยนี้เลือกใช้ภาพลายเส้น (Line

Drawings) จำลองการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมืองนั้นเนื่องจากภาพถ่ายเส้นมีข้อดีที่เด่นชัด คือ สามารถควบคุมองค์ประกอบในภาพได้ดี สามารถตัดองค์ประกอบที่ไม่ต้องการ โดยเฉพาะที่อาจดึงดูดความสนใจผู้ดู ไปในทางที่ไม่ต้องการ และเพิ่มองค์ประกอบที่ต้องการให้มีลงไปภาพได้ง่ายและสะดวก และการที่เป็นภาพถ่ายเส้นขาวดำไม่มีสีเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ผู้ดูไม่เกิดความลำเอียง (Bias) ไปตอบสนอง (ชอบ-ไม่ชอบ) ต่อคุณภาพอื่นๆ ของภาพแทนที่จะตอบสนองในประเด็นที่ศึกษา (รูปแบบสถาปัตยกรรมและความหนาแน่นของอาคาร)

2. ภาพถ่ายเส้นที่จำลองขึ้นมาทั้งหมดจะถูกกำหนดลำดับการวางที่ไม่ซ้ำกันเพื่อให้ผู้ตอบจับแบบแผน (Pattern) ของการเรียงภาพได้ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลความชอบที่แท้จริงที่พวกเขามีต่อภาพแต่ละภาพ

5. ผลและการอภิปรายผลของการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุอยู่ในช่วง 23-40 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเมือง มีรายได้ส่วนตัวไม่เกิน 4,000 บาทต่อเดือน มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน เป็นคนเมืองนี้โดยกำเนิด อยู่ในเมืองมาเป็นระยะเวลา 21-50 ปี มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ในเมือง ก่อนข้างผูกพันกับวัฒนธรรมพื้นเมือง ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรท้องถิ่นในเมือง ติดตามข่าวสารกิจกรรมพัฒนาเมืองบ้างเป็นครั้งคราว เคยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเมืองไม่มากนัก เคยติดตามข่าวสารนอกเมืองอยู่เสมอ เคยออกไปเที่ยวนอกเมืองมาหลายครั้ง สนใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และมองความหมายของการพัฒนาไปในเรื่องของจิตใจเป็นสำคัญ

5.1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีอายุอยู่ในช่วง 23-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มาจากจังหวัดในภาคเหนือ (กรณีนักท่องเที่ยวชาวไทย) มาจากประเทศในทวีปยุโรป (กรณีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ) ไม่ต้องการความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวมากนัก ตั้งใจจะพักอยู่ในเมืองไม่เกิน

1 สัปดาห์ พักแรมอยู่ในเมืองมาไม่เกิน 1 สัปดาห์ มาเมืองนี้เพื่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ และภายในเมืองเป็นสำคัญ ชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ไม่ได้เป็นสมาชิกและไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/องค์กรด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สนใจในเรื่องธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5.2 ทัศนคติที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นนี้พบว่าทัศนคติโดยรวมของประชาชนท้องถิ่นจะเหมือนกับนักท่องเที่ยวคือยังอยากเห็นเมืองมีบรรยากาศแบบชนบทอยู่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

การที่ประชาชนท้องถิ่นยังอยากเห็นเมืองมีบรรยากาศชนบทอยู่นั้นคาดการณ์ได้ 2 สาเหตุ สาเหตุแรก อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในเมือง พวกเขาอาจจะรู้ว่านักท่องเที่ยวมาเมืองนี้เพื่อมาดูความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม พวกเขาจึงยังต้องการที่จะอนุรักษ์ของเดิมๆ ไว้เพื่อที่จะยังคงมีรายได้จากนักท่องเที่ยวอยู่ต่อไป แต่เมื่อกลับไปดูข้อมูลทั่วไปของพวกเขาพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเลยและมีรายได้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งนั่นสามารถบอกได้ว่าพวกเขาไม่น่าจะมีผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงสรุปว่าไม่น่าจะเป็นเพราะสาเหตุแรกนี้ เมื่อมาพิจารณาดูว่าการที่ประชาชนท้องถิ่นยังอยากเห็นเมืองของตัวเองมีลักษณะพื้นเมืองอยู่นั้น ถ้าไม่ใช่เพราะมีผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ก็น่าจะเป็นเพราะสาเหตุที่สอง คือการที่พวกเขามีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ยาวนานทำให้ยังคงผูกพันอยู่กับวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม รวมทั้งยังคงผูกพันอยู่กับเมืองและสภาพแวดล้อมแบบเดิมๆ ของเมืองอยู่มาก ความผูกพันเช่นนี้น่าจะมีส่วนสำคัญทำให้พวกเขารู้อิสระกับบ้านเมืองของตนเองและก่อให้เกิดสำนึกอนุรักษ์ ซึ่งเมื่อกลับไปดูข้อมูลทั่วไปของพวกเขาพบว่าล้วนแต่สนับสนุนการคาดการณ์ข้างต้น กล่าวคือ ส่วนใหญ่เป็นคนเมืองนี้โดยกำเนิด อาศัยอยู่ในเมืองมานาน มีบ้านและที่ดินในเมืองเป็นของตัวเอง ก่อนข้างผูกพันกับวัฒนธรรมพื้นเมือง คุณลักษณะเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพวกเขายังคงผูกพันกับเมืองอยู่มาก นอกจากนั้นยังพบอีกว่าพวกเขาสนใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมองความหมายของการพัฒนาไปในเรื่องของจิตใจเป็นสำคัญ ซึ่ง

ตารางที่ 1 สรุปทัศนคติที่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละประเภทมีต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม		คนท้องถิ่น	ผู้บริหารเมือง	นักวิชาชีพท้องถิ่น	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	นักวิชาชีพส่วนกลาง
บริเวณ							
ริมแม่น้ำปาย	สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สถาปัตยกรรมแบบผสม	×	□	×	×	✓	×
	สถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่	×	×	×	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นต่ำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สภาพอาคารหนาแน่นปานกลาง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สภาพอาคารหนาแน่นสูง	×	×	×	×	×	×
ย่านเกสท์เฮาส์- ร้านอาหาร บนถนนชัยสงคราม	สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สถาปัตยกรรมแบบผสม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่	×	×	×	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นต่ำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สภาพอาคารหนาแน่นปานกลาง	×	×	□	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นสูง	×	×	×	×	×	×
บริเวณ ตลาดเช้า-ตลาดเย็น บนถนนวังสียงานนท์	สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สถาปัตยกรรมแบบผสม	✓	□	□	✓	✓	□
	สถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่	✓	✓	× □ ✓	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นต่ำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	สภาพอาคารหนาแน่นปานกลาง	×	×	□	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นสูง	×	×	×	×	×	×
ทางเข้าเมือง เมื่อมาจาก จังหวัดเชียงใหม่	สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น	✓	□ ✓	□	✓	✓	✓
	สถาปัตยกรรมแบบผสม	✓	✓	□	□	✓	□ ✓
	สถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่	✓	✓	□	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นต่ำ	✓	✓	× □ ✓	□	✓	✓
	สภาพอาคารหนาแน่นปานกลาง	✓	✓	□	×	×	×
	สภาพอาคารหนาแน่นสูง	×	×	□	×	×	×
อุปกรณ์ตกแต่งถนน	แบบพื้นถิ่น	✓	□	× □ ✓	✓	✓	✓
	แบบผสม	✓	✓	□	□	□	✓
	แบบสมัยใหม่	✓	✓	✓	✓	×	×

สัญลักษณ์

✓ = ชอบ □ = เฉยๆ × = ไม่ชอบ

หมายเหตุ : แถบสีที่เห็นในตารางใส่มาเพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นความแตกต่างของทัศนคติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะเช่นนี้นักจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเขามีสำนึกอนุรักษ์เป็นพื้นฐานอยู่ในตัว และจากที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องรายละเอียดของกรณีศึกษาว่าปัจจุบันเมืองปายเริ่มมีอาคารใหม่ๆ รวมทั้งมีป้ายโฆษณา ป้ายการค้าต่างๆ ที่มี รูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นบ้างแล้ว ซึ่งจากผลการวิจัยที่พบว่าโดยรวมแล้วประชาชนท้องถิ่นในเมืองยังคงอยากเห็นเมืองมีความเป็นชนบทอยู่ นั่นอาจจะบอกได้ว่าสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาอาจไม่ได้เกิดจากคนพื้นเมือง แต่เกิดจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่นบางกลุ่มที่เข้ามาลงทุนในเมืองนี้ โดยหวังแต่ผลกำไรที่จะได้จากนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในเมืองเป็นสำคัญ คนต่างถิ่นเหล่านี้ไม่ได้ผูกพันกับเมืองไม่รักหรือภูมิใจในเมืองนี้จึงไม่สนใจที่จะรักษาลักษณะท้องถิ่นของเมือง

ส่วนการที่นักท่องเที่ยวอยากเห็นเมืองในบรรยากาศชนบทนั้น คาดว่าน่าจะเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาเมืองนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มคือเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญและสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์เป็นพื้นฐานอยู่แล้วการที่พวกเขาตัดสินใจมาเที่ยวเมืองชนบททางไกลเช่นนี้แสดงว่าต้องการมาเห็นความเป็นชนบทจริงๆ ซึ่งข้อมูลทั่วไปของพวกเขาแล้วแต่สนับสนุนการคาดการณ์ข้างต้นโดยพบว่าส่วนใหญ่ไม่ต้องการความสบายมากนัก ชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม มีการศึกษาค้นคว้าสูง สนใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แม้ทัศนคติโดยรวมของประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือยังอยากเห็นเมืองมีความเป็นชนบทอยู่ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละบริเวณสำคัญของเมืองแล้วพบว่าบางบริเวณคน 2 กลุ่มนี้ ก็เห็นเหมือนกัน บางบริเวณก็เห็นต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย กล่าวคือในประเด็นรูปแบบสถาปัตยกรรม พบว่า ริมแม่น้ำปายเป็นบริเวณที่ประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีทัศนคติเหมือนกันคืออยากให้มีแต่สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่นเท่านั้นทั้งนี้คาดว่าอาจเป็นเพราะความที่บริเวณนี้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติอยู่มากซึ่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยพื้นฐานแล้วมักจะถูกสร้างขึ้นมาจากวัสดุท้องถิ่นไปกับสภาพธรรมชาติ ในย่านเกสท์เฮาส์-ร้านอาหารบนถนนชัยสงครามพบว่าคน 2 กลุ่มนี้เห็นตรงกันคือยอมรับได้หากบริเวณนี้มีสถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่นและแบบผสม ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นเพราะการที่ย่านนี้เป็นพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว อาคารที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมี สิ่งดึงดูด

ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ อาคารรูปแบบพื้นถิ่นน่าจะเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกันอาคารเหล่านี้ก็มีโอกาสที่จะถูกปรับเปลี่ยนหน้าตาไปบ้างเพื่อให้สะดวกต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนบริเวณตลาดเช้า-ตลาดเย็นบนถนนรังสิยานนท์และบริเวณทางเข้าเมืองเมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคน 2 กลุ่มมีทัศนคติต่างกันคือประชาชนท้องถิ่นอยากให้ 2 ย่านนี้มีสถาปัตยกรรมทุกรูปแบบ ส่วนนักท่องเที่ยวอยากเห็นแต่แบบพื้นถิ่นและแบบผสม เหตุที่ประชาชนท้องถิ่นอยากให้ 2 ย่านนี้มีสถาปัตยกรรมทุกรูปแบบนี้ น่าจะเป็นเพราะพวกเขา อาจจะเห็นว่าย่านตลาดและทางเข้าเมืองเป็นบริเวณที่คนจากต่างถิ่นจะเข้ามาเที่ยวช้อปปิ้งมาก กล่าวคือย่านตลาดเป็นที่ พบปะซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าของคนในเมืองและคนต่างเมือง บริเวณทางเข้าเมืองเป็นพื้นที่ส่วนแรกของเมืองที่คนต่างถิ่นจะได้เห็นและสัมผัสการที่ 2 ย่านนี้มีคนภายนอกเข้ามาเที่ยวช้อปปิ้งทำให้มีโอกาสรับรู้วัฒนธรรมใหม่ๆ ได้มาก โอกาสเปลี่ยนแปลงจึงมีมาก นอกจากนั้นยังอาจเป็นเพราะ 2 ย่านนี้เป็นย่านที่ค่อนข้างเจริญ มีสาธารณูปโภค (Public Utility) เข้าถึงพร้อม จึงยิ่งทำให้มีศักยภาพที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้มาก ส่วนเหตุที่นักท่องเที่ยวอยากเห็นแต่สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่นและแบบผสมนั้นคาดว่าอาจเป็นเพราะพวกเขามองว่า 2 บริเวณนี้ก็有一部分หนึ่งของเมือง ซึ่งก็ควรจะมียุทธศาสตร์แบบชนบทอยู่ เพื่อเป็นการรักษาภาพความเป็นชนบทของเมืองโดยรวมเอาไว้ ในประเด็นความหนาแน่นของอาคารพบว่า ริมแม่น้ำปายเป็นบริเวณที่คน 2 กลุ่มเห็นตรงกันคือรับได้หากมีสภาพอาคารหนาแน่นต่ำถึงปานกลาง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสภาพทั่วไปของพื้นที่ที่มีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นน้อยมากและยังมีที่โล่งอยู่อีกมาก สำหรับย่านเกสท์เฮาส์-ร้านอาหารบนถนนชัยสงครามและบริเวณตลาดเช้า-ตลาดเย็นบนถนนรังสิยานนท์ พบว่าคน 2 กลุ่มมีมุมมองชอบเหมือนกันคืออยากให้ 2 บริเวณนี้มีสภาพอาคารหนาแน่นเบาบางเท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ 2 ย่านนี้ตั้งอยู่ในบริเวณกลางใจเมือง (Downtown) สภาพปัจจุบันของ 2 พื้นที่ค่อนข้างพลุกพล่านและมีอาคารหนาแน่นพอสมควรอยู่แล้ว ทำให้ผู้คนไม่อยากจะมีความหนาแน่นของอาคารมากไปกว่านี้เพราะจะทำลายบรรยากาศชนบทของเมือง ส่วนบริเวณทางเข้าเมืองเมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคน 2 กลุ่มเห็นต่างกัน คือประชาชนท้องถิ่นยอมรับได้หากพื้นที่นี้มีสภาพอาคารหนาแน่นต่ำถึงปานกลาง ในขณะที่นักท่องเที่ยวรับได้แต่สภาพอาคารที่หนาแน่นต่ำเท่านั้น เหตุที่ประชาชนท้องถิ่นรับ

สภาพอาคารที่หนาแน่นต่ำและปานกลางได้ อาจเป็นเพราะพวกเขามองว่าบริเวณนี้ในปัจจุบันยังค่อนข้างเรียบจึงอยากให้มีอาคารหนาแน่นมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อจะได้ดูคึกคักขึ้นมา ส่วนเหตุที่นักท่องเที่ยวอยากเห็นแต่สภาพอาคารที่หนาแน่นต่ำนั้น อาจเป็นได้ว่าพวกเขามองว่าพื้นที่นี้มีบ้านเรือนเกิดขึ้นมากพอสมควรแล้ว ไม่ควรจะให้มีความหนาแน่นมากไปกว่านี้เพราะจะทำให้ความเป็นชนบทในภาพรวมเสียไปในส่วนของอุปกรณ์ตกแต่งถนนในเมือง พบว่าคน 2 กลุ่มนี้ชอบต่างกันคือประชาชนท้องถิ่นชอบหมดทุกรูปแบบ ส่วนนักท่องเที่ยวชอบแต่แบบพื้นถิ่นและแบบผสม เหตุที่ประชาชนท้องถิ่นชอบหมดทุกรูปแบบนี้เป็นไปได้ว่าพวกเขาอาจจะเห็นว่าอุปกรณ์ตกแต่งถนนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของเมืองที่มีขนาดเล็กไม่ค่อยสำคัญเท่าไร ดังนั้นไม่ว่ามันจะมีรูปแบบเป็นอย่างไรพวกเขาก็รับได้หมด ส่วนเหตุที่นักท่องเที่ยวอยากเห็นแต่แบบพื้นถิ่นและแบบผสมนั้นอาจเป็นได้ว่าพวกเขามองว่าอุปกรณ์ตกแต่งถนนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของเมืองที่พบเห็นได้ทั่วไปเกือบทั้งเมืองซึ่งก็ควรจะมีความที่แสดงถึงความเป็นท้องถิ่นด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับภาพชนบทโดยรวมของเมือง

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้ในภาพรวมประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวจะมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันคือยังอยากเห็นเมืองมีสภาพชนบทอยู่ แต่เมื่อพิจารณาลงไปในเรื่องรายละเอียดแล้วจะพบว่าประชาชนท้องถิ่นมีแนวโน้มยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ได้มากกว่านักท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งคาดว่าอาจเป็นเพราะประชาชนท้องถิ่นนั้นอยู่ในเมืองมานาน เห็นสภาพแวดล้อมแบบเดิม ๆ มานาน อาจรู้สึกจำเจกับสิ่งรอบตัวแบบเดิม อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ต่างไปบ้าง อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในปัจจุบันประชาชนท้องถิ่นเริ่มมีการเปลี่ยนวิถีชีวิตไปบ้างแล้ว สภาพแวดล้อมแบบเดิมอาจไม่สะดวกต่อการตอบสนองวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป พวกเขาจึงอยากมีสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่จะมารองรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมือง

5.3.1 กรณีของประชาชนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สำคัญๆ ของประชาชนท้องถิ่นกับทัศนคติ มีดังนี้ ระดับการศึกษา โดยพบว่าในภาพรวมแล้วไม่ว่าจะเป็นคนที่

การศึกษาสูงหรือต่ำล้วนแต่ชอบสภาพแวดล้อมแบบชนบทไม่ชอบสิ่งใหม่ๆ แต่เมื่อดูลงไปในเรื่องรายละเอียดจะพบว่าคนที่ยิ่งมีการศึกษาสูง จะมีแนวโน้มยอมรับบรรยากาศชนบทได้มากขึ้น แต่จะยอมรับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้น้อยลง ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นเพราะคนที่ได้เรียนสูงๆ มีโอกาสที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ ที่หลากหลายและลึกซึ้งกว่าคนที่เรียนมาน้อย การศึกษาน่าจะมีส่วนสำคัญที่ช่วยขัดเกลาความคิดของคนให้รู้จักมองเรื่องต่างๆ ในมุมกว้างและในเชิงลึกไปพร้อมๆ กัน ทำให้คนมองเห็นถึงคุณค่าทางด้านจิตใจที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ รวมทั้งในความเป็นชนบทด้วย ซึ่งการคาดการณ์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่อง "ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด" ของสนธิ สมักรการ และสุนทรี โคมิน (2522 : 180) ที่พบว่าคนที่มีการศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจมากกว่าเรื่องของวัตถุระดับรายได้ โดยพบว่าในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นคนที่มียาได้สูงหรือต่ำต่างก็ชอบสภาพกายภาพแบบพื้นเมือง ไม่ชอบสิ่งแวดล้อมแบบใหม่ๆ สำหรับในรายละเอียดพบว่าคนที่ยิ่งมียาได้สูงจะมีแนวโน้มยอมรับความเป็นชนบทได้มากขึ้น แต่จะยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้น้อยลง โดยอาจเป็นได้ว่าการมียาได้สูงทำให้ไม่ต้องดิ้นรนเรื่องปากท้องแล้ว เมื่อความต้องการพื้นฐานถูกตอบสนองคือท้องอิ่มแล้วก็มีเวลาและมีสมองที่จะคิดถึงเรื่องที่ไกลออกไปจากเรื่องการทำมาหากิน อย่างเช่นเรื่องความรู้สึกรักและภูมิใจในบ้านเมืองของตนเอง รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับจิตใจ การคาดการณ์นี้ค่อนข้างสอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่อง "ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด" ของสนธิ สมักรการ และสุนทรี โคมิน (2522 : 99) ที่พบว่าคนที่มียาได้สูงเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่นของตนเองสูงกว่าคนที่มียาได้ต่ำ และยังพบว่าคนที่มียาได้สูงให้ความสำคัญกับเรื่องของจิตใจมากกว่าวัตถุ

5.3.2 กรณีของนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สำคัญๆ ของนักท่องเที่ยวกับทัศนคติ มีดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยพบว่าในภาพรวมนั้นทั้งนักท่องเที่ยวที่รู้และไม่รู้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ล้วนแต่ชอบสภาพกายภาพแบบชนบท ไม่ชอบสภาพแวดล้อมใหม่ๆ แต่เมื่อดูในรายละเอียดแล้วพบว่านักท่องเที่ยวที่รู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คืออะไรจะมีแนวโน้มยอมรับสภาพชนบทได้มากกว่า แต่จะยอมรับสิ่งแวดล้อม

แบบใหม่ๆ ได้น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นเพราะการรู้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมเดิมของพื้นที่นั้นๆ

อายุ โดยพบว่าภาพรวมนั้นไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวที่อายุมากหรือน้อยต่างก็ชอบสภาพแวดล้อมพื้นเมือง ไม่ชอบของใหม่ แต่ในรายละเอียดพบว่านักท่องเที่ยวที่ยังมีอายุน้อยจะมีแนวโน้มยอมรับสภาพชนบทได้มากขึ้น แต่จะยอมรับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้น้อยลง ซึ่งอาจเป็นได้ว่าเมื่อคนเรามีอายุมากขึ้น จะหันไปให้ความสนใจกับความรู้สึกในลักษณะผ่อนคลาย (Passive) มากขึ้น ซึ่งบรรยากาศชนบทเป็นบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกสงบและผ่อนคลายได้ดี ข้อสันนิษฐานนี้สอดคล้องกับหลักการในเรื่อง “ปัจจัยบุคคลกับงานสถาปัตยกรรม” ของนฤพนธ์ ไชยยศ และอวิรุทธ์ เจริญทรัพย์ (2543) ที่กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมทั่วไปของคนว่าเมื่อคนมีอายุมากขึ้นก็จะให้ความสำคัญกับสังคม และส่วนรวมมากขึ้น เริ่มเบื่อหน่ายกับความวุ่นวายในสังคม จะหันเข้าหาธรรมชาติ ชอบที่จะรำลึกถึงความภูมิใจในอดีต สิ่งของ/รูปภาพในอดีตจะมีความหมายมาก รวมทั้งสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่อยู่ร่วมสมัยกับยุคของพวกเขาด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

1. จากความเชื่อที่ว่าประชาชนท้องถิ่นของเมืองท่องเที่ยวในชนบทน่าจะอยากให้เมืองของตนเองมีสิ่งแวดล้อมที่ดูทันสมัย แต่ผลการวิจัยในกรณีของเมืองปายนี้กลับพบว่าโดยรวมแล้วประชาชนท้องถิ่นยังคงอยากเห็นเมืองมีสิ่งแวดล้อมแบบชนบทอยู่ ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นเพราะการที่พวกเขามีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและยาวนานทำให้ยังคงผูกพันอยู่กับเมืองและสภาพแวดล้อมแบบเดิมๆ ของเมืองอยู่มากซึ่งนำไปสู่การมีสำนึกอนุรักษ์ ผลที่พบนี้แสดงให้เห็นว่าคนท้องถิ่นนั้นไม่จำเป็นจะต้องอยากเห็นความทันสมัยเสมอไป มันขึ้นอยู่กับว่าพวกเขามีสำนึกอนุรักษ์มาก-น้อยแค่ไหน การที่เมืองจะรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นเอาไว้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับเจ้าของเมืองเป็นสำคัญ ยิ่งคนในเมืองมีสำนึกอนุรักษ์มาก โอกาสที่จะรักษาลักษณะท้องถิ่นเอาไว้ได้ก็ยิ่งมีมาก ดังนั้นการส่งเสริมให้คนในเมืองมีจิตสำนึกอนุรักษ์จึงน่าจะเป็นแนวทางที่สำคัญทางหนึ่งที่จะช่วยรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นในเมืองนั้นๆ เอาไว้ได้

2. ในกรณีของเมืองปายนี้เมื่อดูผลการวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์

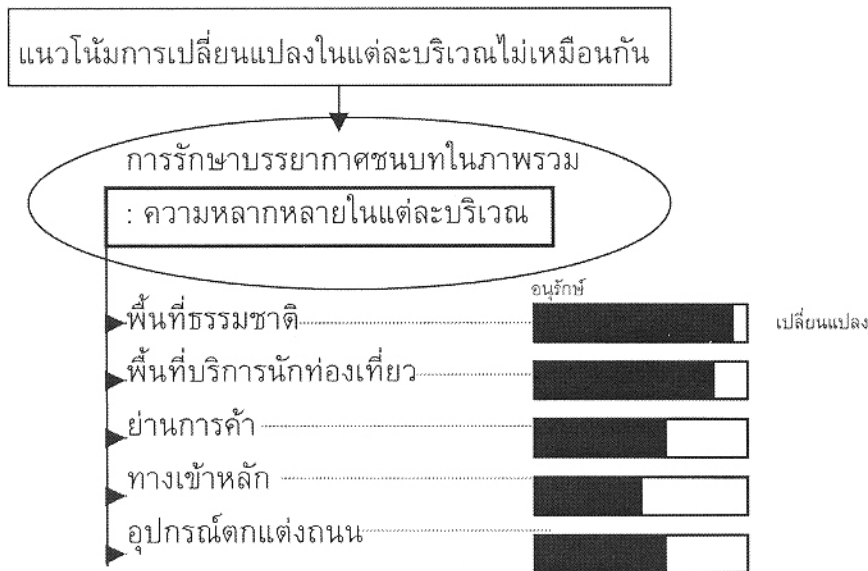
ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของประชาชนท้องถิ่นกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพเมืองแล้วพบข้อสังเกตที่น่าสนใจในบางปัจจัย ซึ่งได้แก่

- ระดับการศึกษา โดยพบว่าในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูงหรือต่ำก็ล้วนแต่ชอบสภาพแวดล้อมแบบชนบทไม่ชอบสิ่งใหม่ๆ แต่เมื่อดูลงไปรายละเอียดจะพบว่าคนที่ยังมีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มยอมรับบรรยากาศชนบทได้มากขึ้น แต่จะยอมรับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้น้อยลง ทั้งนี้คาดว่าจะเป็นการเพราะการศึกษาช่วยขัดเกลาความคิดของคนให้รู้จักมองลึกถึงคุณค่าในด้านจิตใจและความหมายในเชิงนามธรรมที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ รวมทั้งในความเป็นท้องถิ่น ดังนั้น การสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นได้มีการศึกษาสูงๆ รวมกับการให้ความรู้ในเรื่องคุณค่าที่มีอยู่ในความเป็นพื้นบ้านและประโยชน์ของการอนุรักษ์ลักษณะท้องถิ่นจึงน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยรักษาความเป็นชนบทของเมืองเอาไว้ได้

- ระดับรายได้ โดยพบว่าในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นคนที่มีรายได้สูงหรือต่ำต่างก็ชอบสภาพกายภาพแบบพื้นเมือง ไม่ชอบสิ่งแวดล้อมแบบใหม่ๆ สำหรับในรายละเอียดพบว่าคนที่ยังมีรายได้สูงจะมีแนวโน้มยอมรับความเป็นชนบทได้มากขึ้น แต่จะยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้น้อยลง โดยอาจเป็นได้ว่าการมีรายได้สูงทำให้ไม่ต้องดิ้นรนเรื่องปากท้อง เมื่อท้องถิ่นก็มีเวลาที่จะคิดถึงเรื่องที่ไม่ไกลออกไปจากเรื่องการทำมาหากิน อย่างเช่นเรื่องความรู้สึกรักและภูมิใจในบ้านเมืองของตนเอง ดังนั้นการจัดหาอาชีพที่มั่นคงให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อให้พวกเขามีรายได้ที่พอเลี้ยงตัวเองได้อย่างไม่ลำบากน่าจะทำให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีใจที่จะหันมามองเรื่องของการอนุรักษ์มากขึ้น

3. ผลการวิจัยในกรณีของเมืองปายนี้แม้จะพบว่าโดยรวมแล้วความชอบของคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันคืออยากเห็นเมืองมีความเป็นชนบทอยู่ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าประชาชนท้องถิ่นจะมีแนวโน้มยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่านักท่องเที่ยวซึ่งคาดว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคนท้องถิ่นเห็นสิ่งแวดล้อมแบบเดิมๆ มานาน เป็นไปได้ที่จะอยากเห็นสิ่งที่ไม่ต่างไปจากเดิมบ้าง อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นได้ว่าปัจจุบันคนในเมืองเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตไปบ้างแล้ว สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ อาจจะได้รับกับการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปนี้ได้ดีกว่า ผลที่พบนี้แสดงให้เห็นว่าเมืองไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะคนในเมืองเองมีแนวโน้มยอมรับมัน ดังนั้น การรักษาความเป็น

ท้องถิ่นของเมืองจึงไม่ใช่ว่าการหยุดการเติบโตของเมือง แต่น่าจะเป็นแนวทางที่ยังคงให้เมืองเปลี่ยนแปลงเติบโตต่อไปโดยยังคงความมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอยู่ด้วย และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่สืกลงไปถึงรายละเอียดในแต่ละบริเวณสำคัญของเมืองแล้ว พบว่าผู้คน (ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว) มีแนวโน้มยอมรับสภาพแวดล้อมในแต่ละบริเวณได้ไม่เหมือนกัน บางบริเวณพวกเขาอยากให้มีบรรยากาศแบบเดิมๆ แต่บางบริเวณพวกเขาก็อยากจะเห็นสิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากเดิมด้วย ผลที่พบนี้สามารถบอกได้ว่า ในแต่ละบริเวณของเมืองนั้นมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนกัน ดังนั้น การรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นของเมืองจึงน่าจะเป็นในลักษณะของการรักษาบรรยากาศท้องถิ่นในภาพรวมโดยมีความหลากหลายได้ในรายละเอียด คือเมื่อมองเมืองทั้งเมืองแล้วยังคงเห็นความเป็นชนบทได้อยู่ ในขณะที่แต่ละบริเวณของเมืองอาจจะมีระดับความเข้มข้นของการพัฒนาแตกต่างกัน (ดูแผนภาพที่ 1)

แผนภาพที่ 1 แนวทางการอนุรักษ์ลักษณะท้องถิ่นของเมือง

หมายเหตุ : บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง ปีการศึกษา 2545

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวงมหาวิทยาลัยสำหรับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยนี้

บรรณานุกรมสำคัญ

- ดุษฎี ชุมสาย ณ อยุธยา, หม่อมหลวง. หลักวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร่พิทยา, 2518.
- ปาริชาติ เรืองวิเศษ. แม่ฮ่องสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี, 2542. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. การศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2537.
- สนธิ สมุทรการ และ สุนทรี โคมิน. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. "รายงานการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชน." 2525, (อัดสำเนา)
- อวิรุทธ์ เจริญทรัพย์ และ นฤพนธ์ ไชยยศ. จิตวิทยาสถาปัตยกรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต, 2543.
- Sanoff, Henry. Designing with Community Participation. Stroudsburg : Dowden, Hutchinson & Ross, Inc., 1978.